



Budapestre vonatkozó újság

Szerző: *Pipics/Lollán*
Cím: *Az első pesti tárlat*

Forrás: *Új Magyarország*

Bpest

(Hely)

1936 I. 5.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Redout (pesti)

Idő

"1840"

Személy

Helyszám

AZ ELSŐ PESTI TÁRLAT

A muzsikás biedermeier hinti drága aranyporát azokra a régi-régi írásokra és nyomtatványokra, amelyeket mint a *Műcsarnok levéltárának legöregebb emlékeit* emelem ki sorban a „magyar művészet céhládájából”. Micsoda szélcsend magabizó polgári öntudat uralkodott ebben a magyarságra éppen csak eszmélni kezdő fátermőderes németes világban — nyolc évvel a szabadságharc előtt! Ha a költők verseiben s a festők képeiben nem olvasnánk, nem látnánk, azt kellene hinnünk, hogy a kor langymeleg levegőjében felolvadtak, szétporladtak a nemzeti aspirációk, férfias nagyotakarások. A polgári mamák a tárlatra vitték kisasszony-lányaiikat „herzig” képeket nézni, mert ez „Schick” volt és Bécsben is így csinálták. És csak a sok negédes zsáner között itt-ott megjelenő történelmi festészet adott hangot a jobbára külföldön élő magyar művészek nemzeti ábrándjairól, prófétai megnyilatkozásairól. 1848 az a nagy vizválasztó, amely után megszülethetett a magyar nemzeti művészet.

Az első képzőművészeti kiállítás

1840 június 7-én nyílt meg a pesti redout helyiségeiben az első magyar mű-

vészeti tárlat. Kezembem van a fontos kulturtörténelmi események dokumentuma, a tárlat katalógusa úgy, amint azt a Schedel Ferenc és Vörösmarty Mihály szerkesztésében megjelent „Athenaeum” című lapban kinyomtatták. Az „Athenaeum” beszámolója előljáróban így ír:

— A pesti művészeti egyesület által eszközölt első műkiállítás június 7-én nyitott meg. Mielőtt annak bővebb ismertetését adnók, előlegesen a kiállított művek lajstromát terjesztjük olvasóink elébe. Az első terem pitvarában Casagrande szobrásztól (Pesten, Újpiacz, Deraház) öt szobormű található, u. m. 1. sz. János a pusztában, kisdéd nagyságú egész alak márványból. 2. Angelica és Medor, midőn éppen fahéjba készülnek metszeni neveiket. 3. Pyrker László életnagyságú mellszobra, gipszben. 4. Egy asszonyság életnagyságú büsztje szinte gipszben. 5. ugyanígy egy kisebb férfi mellszobor. Mi magában a teremben legelőször köti le a látogató figyelmét, egy csoport müncheni küldemény...

És itt következik a tárlat részletes, darabonkinti ismertetése. A 278 darabból álló kiállítás legnagyobb részben osztrák, német, lengyel és olasz művészek munkáiból állt, akik mellett a magyarok csak asszisztáltak. Érdekes megállapítani, hogy kik ezek a magyarok, illetve, akik magyar születésűnek vannak regisztrálva. Feltű-

nően sok az idegennevu közöttük.

Ezeket a neveket olvassuk: Schmidt József (magyar születés, Bécsben), Molnár József, Nákó János, Clarot Sándor (egykor Budán), Alconiere (magyar születés, Bécsben), Lang Rudolf (magyar születés, Bécsben), Rausch József (magyarországi), Haerling Henrik (Pest), Lacza Endre (magyar fi), Róth Emánuel (magyar fi), Balkay Pál (Eger), Brodszky Sándor, Marastoni (Pesten, Rak-piacz, Nákó-ház), Kiss Bálint, Szale János (magyar, Bécsben), Schöfft Borbála (Pesten, Képiróutca, saját ház), Pfeffer Ignác, Boutibonne (magyar, Bécsben), Titkos Albert (magy. szül., Bécsben), Gaál Gusztáv (Bécs), Medvey (Pest, Magyar király), Nigg József (hazánkia †), Barabás Miklós, Pfeffer Ilona (Pesten), Lang Rudolf (magyar fi, Bécsben), Markó Károly (magyar, Flórenczben), Libay Lajos, Jankovics (magyar, Párisban), Einsle (Pesten), Weide (Budán), Frömberg (pesti építész).

(A Liszt-emlékév alkalmából érdekes megemlíteni, hogy ezen az első pesti kiállításon szerepelt Danhauser „Liszt párisi barátai körében” című műve is.)

A katalógus ezzel a kedves propagandával végzi:

— E művek azok, mellyek eddig felállítottak s melyeket az egyesület ötförintos tagjai a hányszor s a meddig tetszik belépti díj nélkül szemlélhetnek, minden más tíz jó krajczárért, naponként 9—6 óráig. A részvényesek sorába még mindig beléphetni.

De a propagandát szolgálták a derék festők azokkal a mosolyra gerjesztő címekkel is, amelyeket abban az időben festményeik alá írtak. Láthatóan arra törekedtek, hogy alkotásaikra lehetőleg már az

elmés cím által is felhívják a figyelmet, illetve, hogy már a címben jól megmagyarázzák, hogy miről is van szó. Tömérdek furcsa, naív és roppant hosszú képcímet találunk a 40-es évek katalógusaiban.

Kuriózumképpen ideiktatunk néhány példát:

Öszerű kápolna.
Gyümölcs egy kőrejteke.
Egy ifjonc kedvesével.
Szarvasok a sonyaldán.
Az érdekes beszély lámpavilágnál.
Kis szökevények háború alkalmával.
A sors sejdítése.
Talált nyulnáli róka.
Egy görög és két leány a jegygyűrűvel.
Falusilag öltözött leány.
Nyalakodó nők.
Marha a legellón.
Egy férfitől meglesett alvó nő.
Döglött foglyok.
Faust és Margitka.
Zongorán ábrándozás.
Korcsmában citerázó fi.
Leányi bizodalmasság.
Pannonia a szép művek pártfogója.
Képzelmű tájkép.
Egy öreg asszony tálába lövöldöző gyermek.
Kalocsai pórholdgy.
Angeló Mihály (azaz Michelangelo).
Ünnepre rokonaitól felpiperézett leány.
Becsületvesztésből gonosztevő.
A kis szappany-golyózó.
Az ingerkedő nagyatyja.
A megijedt vadtolvaj golyóöntésnél.
Az árverésen felfedezett igazi remek mű.
Komoly következés nélküli párviadal.
Kivégzeti jelenet.

Most pedig néhány táv-címet, vagy ha úgy tetszik, címnovellát:

„Cromvell Olivér 1-ső Károly angol királynak halálos ítéletét aláírás végett átvesszi”;

„Hegynylás Cseszeknél, közönségesen török fürdő név alatt ismeretes”;

„Calma, kikötő Triesztben, a város a háttérben, az előtérben pedig az austriali Guerier vitorlái szarító hajó”;

„Árpád a magyarok által a táborban diadalmasan körülhordatik és vezérnek kiáltatik”;

„Hunyady János Kapisztrán barátja karjai közt, a szent vacsora elfogadása után meghal”;

„Torre del Greco városából futó olasz család Szent Januárius védszentjéhez imádkozik Vesuv tűz-okadás alkalmával 1794. évben”;

„Szent László magyar király ráismer Salamon királyra, midőn az zarándokruhában amannák kezéből a többi szegényekkel együtt átvette az alamizsnát”;

„A szerencsétlen rigómezei harc után eltévedt és fegyvernélküli Hunyady Jánosnak két rabló általi megtámadtatása és ezektől menekülése (magyar történeti jelenet; hely: Szerb-ország, idő: 1448. évi october 18-a)”.

Mit kívánt a „Honművész” a magyar festőktől?

A „Honművész” „Pesten, csütörtökön szeptember 17-én 1840” megjelent 75. számában feltalálókról, társadalmi és egyéb művészeti eseményekről szóló „cikkelyek” között *Novák* Dániel tollából a következő követelményeket állítja a magyar művészek elé:

— Valljon kitüntetik-e magukat hazánk művészeti sentimental-romantikai situatiók által; idealisták-e ők, miképp' az egész irányban úgy a' színben is; a legmeglepőbb hasonlatosság mellett mutatják-e képeik egyszersmind azon szabadabb felfogást melly, inkább a' karakter tanulmányán alapul általánosan, mintsem az eredeti kép vonásainak egyenes áttételén a' vászonra; festvényeik kitüntetik-e magukat élénkség, érzés igazsága, intentiók érthetősége, 's rajzolás hatalmas tanulmánya által; képesek-e rendkívüli finom ecsettel 's magát mérséklő de igaz színnel költészet dús gondolatainknak tetszetős alakot adni? phantasia-teljesek-e tájfestvényeik,

's elarujak-e azon mozgekony levegok végtelen különféleségét 's rendkívüli igazságát; szerencsések-e a' távoli naptól megsütött hegyek finom tónjának eltalálásában? — mind e' kérdésekre nem áll hatalmamban felelni, azt tanácsolván egyedül, hogy úgy nevezendő művészeink azon igaz utat válasszák céljok elérésére, mellyen német ország jelen nagy művészei haladtnak, nehogy tévesztte az igaz ösvényt, a' művészi világ előtt örökre ismeretlenek maradjanak!

*

Érdekes ezeket a képcímeket és ezeket a művészi elveket az „aerodinamikus tájkép” korában olvasgatni.

Pipics Zoltán dr.